

Guide för energigemenskaper

Val av organisationsform

2026-08-13

Energikontor Syd i samarbete med RISE

Pierre Ståhl, pierre.stahl@energikontorsyd.se

Martin Warneryd, martin.warneryd@ri.se

Joni Rossi, joni.rossi@ri.se

Innehåll

1. Vad är en energigemenskap?	5
1.1. Organisation och struktur	5
1.2. Aktiviteter och modeller	6
2. Faser och processer	7
2.1. Idé- och mobiliseringsfas, förstudie och val av organisationsform – enkla avtal	9
2.2. Etablering och implementering – kombination av juridisk struktur och avtal	10
2.3. Drift och underhåll (förvaltning och utveckling)	11
2.4. Aveckling	12
3. Regelverk för energigemenskaper	13
3.1. EU-reglering	13
3.2. Svensk reglering	14
4. Sverige – ellagen och energidelning	16
4.1. Tre olika sätt att dela energi	16
4.2. Delning genom kompletterande fysiska nät	17
4.3. Delning via eget nät	18
4.4. Delning genom befintliga nät – Virtuellt delning	19

5. Organisationsformer	21
5.1. Ekonomisk förening.....	22
5.2. Bostadsrättförening (BRF).....	25
5.3. Samfällighet.....	26
5.4. Organisation kring fysiska delningsnät	28
5.5. Ideell förening	29
5.6. Aktiebolag	30
5.7. Handelsbolag.....	31
5.8. Hybridmodeller	31
5.9. Sammanfattning organisationsformer.....	33
6. Bilaga 1: Business Model Canvas exempel	35
6.1. Virtuell affärsmodell:	35
6.2. Fysisk delningsmodell:.....	36
7. Bilaga 2: Exempel på föreningsstadgar energigemenskaper	37

Inledning

Denna guide riktar sig till privatpersoner, företag, fastighetsägare och organisationer som vill samarbeta kring energi. Ni har kanske redan identifierat byggnader eller områden, intresse i en särskild teknik (solceller, batterier, laddinfrastruktur...), eller funderat på hur investeringar och kostnader ska fördelas. Kanske samarbetar ni redan i någon form. Nu står ni inför nästa steg: att organisera er juridiskt och administrativt så att projektet kan bli verklighet och fungera långsiktigt.

Denna guide ger en praktisk och juridiskt orienterad vägledning. Rapporten har skrivits av RISE på uppdrag av Energikontor Syd inom projekt Smarta Elsystem i Kalmar och Kronobergs län.

1. Vad är en energigemenskap?

Enligt den svenska Energimyndigheten så är en **energigemenskap** en sammanslutning av hushåll, företag eller organisationer som tillsammans producerar, delar, lagrar och använder energi lokalt ¹. Rent geografiskt kan dock en energigemenskap vara i ett större område än det lokala grannskapet eller området, beroende på syftet med energigemenskapen.

Energigemenskaper finns definierade i flera EU-direktiv, men det finns idag inte någon specifik juridisk person i svensk lag för energigemenskaper.

Energidelning är själva aktiviteten att fördela och använda energi mellan flera aktörer, oavsett om de ingår i en formell gemenskap eller inte. Det innebär att energi som produceras av en aktör kan användas av andra, antingen fysiskt via ett lokalt system eller virtuellt via elnätet och avtal. Underförstått menas oftast delning av el. Tillsammans utgör energigemenskaper och energidelning två kompletterande delar av ett mer decentraliserat energisystem, där gemenskapen hanterar hur samarbetet styrs och värden fördelas, medan energidelning handlar om hur energin faktiskt flödar mellan deltagarna.

1.1. Organisation och struktur

En energigemenskap handlar inte enbart om ekonomi, utan om hur flera värden kombineras. Syftet är ofta lägre energikostnader och delade investeringar och risker, men också miljö/klimatnytta genom minskade utsläpp, sociala värden som ökad delaktighet samt nytta för det större energisystemet genom minskad belastning på elnätet och ökad lokal robusthet. Värdeskapandet är också ofta lokalt genom samverkan mellan

¹ <https://www.energimyndigheten.se/energisystem-och-analys/energisystem-och-analys/energigemenskaper-en-viktig-del-av-framtidens-energisystem/>

aktörer, där lokal produktion och efterfrågan matchas, resurser delas och energianvändning optimeras över flera byggnader eller verksamheter.

Affärsmodellen omfattar därför inte bara intäkter och ekonomi, utan även ägarskap och organisation, samverkan mellan medlemmar och andra aktörer (t.ex. energi- och nätbolag), och val av produkter (solceller, batterier, elbilsladdare), tjänster (energidelning, laddning, flexibilitet, energioptimering) och teknik. Detta kan visualiseras med verktyget Business Model Canvas. Två exempel på generella affärsmodeller finns i bilaga 1.

En energigemenskap kräver en fungerande ekonomi, även om fokus oftast ligger på långsiktig stabilitet snarare än vinst. Utformningen av affärsmodeller påverkas i hög grad av faktorer som nätavgifter, skatteregler, prissättning och val av organisationsform. Ekonomiskt värde kan skapas genom till exempel (gemensam) egenanvändning av producerad el, minskade energikostnader, i vissa fall försäljning av överskottsel och, om reglerna tillåter, virtuell energidelning. Investeringar och driftkostnader utgör centrala utgifter, och finansiering kombinerar ofta medlemsinsatser, stödprogram och extern finansiering såsom banklån. Eventuella ekonomiska överskott kan hanteras på olika sätt beroende på organisationsform och syfte: de kan återföras till medlemmarna i proportion till deras deltagande eller återinvesteras direkt i verksamheten.

Detta gör att energigemenskaper och energidelning bäst förstås som socio-tekniska system, där organisationsval och regelverk är lika viktiga som själva energitekniken.

1.2. Aktiviteter och modeller

När man tittar på Business Model Canvas blir det tydligt att det finns många olika sätt att utforma och organisera energigemenskaper eller samägda energiinvesteringar. Valet av modell – och i vilken utvecklingsfas projektet

befinner sig – påverkar i hög grad vilken juridisk struktur som är relevant.

Nedan följer några exempel:

- Ideell förening: En lokal energigemenskap som fokuserar på energieffektivisering (såsom energirenoveringar), rådgivning och utbildning och stöd till hushåll, ofta med sociala mål. Den är kopplad till ett lokalt område och kan involvera kommun, fastighetsägare och boende. Värdet skapas främst genom kostnadsbesparingar och samhällsnytta. Man vill ha en enkel juridisk struktur för att kunna hantera ansvar och avtal.
- En grupp aktörer (privatpersoner, företag) äger andelar i en vindkraftpark. Man vill sälja elen på marknaden och fördela avkastningen mellan deltagarna, utan komplex lokal koppling. [Detta organiseras vanligtvis som ett vindkooperativ och är i grunden en ekonomisk förening, alternativt aktiebolag med kooperativa principer]
- Ekonomisk förening: En lokal energigemenskap vill samla flera byggnader och energislag (en byggnad med solceller, en annan med batterilager, koppling till fjärrvärme, ett gemensamt IKN-nät och gemensam styrning av elförbrukning, värme och laddning). De vill ha en struktur för att kunna dela investeringar och styra gemensam drift mellan flera aktörer. [En ekonomisk förening kombinerad med specifika avtal, och ibland även en samfällighet för gemensamma anläggningar.]
- Inte behov av en gemensam organisation: Energidelning mellan olika aktörer, till exempel i modeller för virtuell energidelning. Ingen gemensam organisation behövs: varje part kan behålla sin egen juridiska struktur, medan samarbetet styrs av avtal och relevant lagstiftning.

2. Faser och processer

Figur 1 nedan ger en översikt av olika faser för en energigemenskap. Att etablera en energigemenskap i Sverige är dock inte bara en teknisk eller

organisatorisk process, utan i hög grad en juridisk resa där behovet av avtal, lagstiftning och formella strukturer förändras över tid. I olika skeden räcker enkla överenskommelser mellan aktörer, medan andra steg kräver tydlig anpassning till lagstiftning, särskilt inom elmarknad, bolagsrätt och skatter. Utvecklingen av en energigemenskap sker ofta stegvis, där den juridiska strukturen anpassas efter verksamhetens mognad, komplexitet och behov.

Figur 1: Faser i en energigemenskap (Energimyndigheten 2024)²

² Energigemenskaper Förutsättningar och förslag på främjandeinsats. Energimyndigheten. 2024)

2.1. Idé- och mobiliseringsfas, förstudie och val av organisationsform – enkla avtal

I den första fasen utvecklas grundidén och förutsättningarna för energigemenskapen analyseras. Detta innebär att definiera syfte och mål, identifiera och engagera relevanta aktörer samt bygga upp ett initialt intresse bland potentiella medlemmar. Samtidigt genomförs en förstudie där tekniska möjligheter (t.ex. tillgång till tak, mark och nätkapacitet), ekonomisk lönsamhet och lokala behov analyseras.

I de tidigaste faserna, när idén formuleras och det avgörs om projektet är genomförbart, är processen relativt fri från juridiska krav. Samarbetet bygger i huvudsak på informella överenskommelser eller enkla avsiktsförklaringar. När fler deltagare involveras och intresset breddas uppstår behov av tydligare struktur. Här börjar enkla avtal spela en större roll, där varje aktör behåller sin egen juridiska status, exempelvis för att klargöra vilka som kan delta och vilka förväntningar som finns. Detta räcker så länge det finns få aktörer, eller när aktiviteterna främst handlar om kunskapsutbyte, samordning eller enklare energidelning utan gemensamma investeringar. Även en ideell förening kan bildas lätt och fungerar för mobilisering, engagemang och förstudier.

Om beslutet blir att ha gemensamma investeringar i energinfrastruktur uppstår behovet av att välja en annan formell juridisk struktur, exempelvis en ekonomisk förening, baserat på hur ansvar, risker, investeringar och medlemsinflytande ska fördelas.

När tekniska lösningar och affärsmodeller analyseras måste projektet även förhålla sig till hur elmarknaden och elnätsanslutning fungerar i Sverige. (hur energi får delas, kontrollera nätanslutningsmöjligheter och behov av tillstånd),

vilka skattefrågor som blir relevanta (energiskatt på använd el, moms på försäljning av el, nätavgifter, elhandelsavgift, skatteplikt...), kontrollera markrestriktioner och preliminärt bedöma bygglovsbehov och tillstånd.

2.2. Etablering och implementering – kombination av juridisk struktur och avtal

I etableringsfasen omsätts planerna i praktiken genom att en juridisk organisation bildas, stadgar tas fram och finansiering säkras. Samtidigt upphandlas och installeras de tekniska lösningarna såsom solceller och batterier samt annan infrastruktur såsom lokala nät. Det krävs även att ovan nämnda nödvändiga tillstånd och avtal ordnas. Här sker övergången till en fullt reglerad verksamhet. Organisationen registreras formellt och administrativa strukturer etableras för att hantera drift, ekonomi och medlemskap.

Energigemenskapen behöver etableras juridiskt, vilket innebär att man måste följa bl.a. regler för start (formulera och anta stadgar), styrelse, registrering, redovisning och eventuella tillstånd. Se kapitel 3 nedan om olika typer av organisationer som en energigemenskap kan anta för specifika krav på respektive organisationsform.

I denna fas kan olika juridiska strukturer användas beroende på deltagarna och projektets karaktär. För etablering av en gemensam energiinfrastruktur, med fokus på gemensamt ägande och investeringar, kan det vara enklast att använda en befintlig juridisk struktur, eller en enkel struktur som är snabbt att etablera. Exempelvis kan flera fastighetsägare eller företag gå samman i ett aktiebolag för att hantera investering, risk och drift, eller använda en samfällighetsförening om infrastrukturen är direkt kopplad till gemensam fastighetsförvaltning.

I ett senare skede, när energigemenskapen blir mer etablerad och tydligt medlemsstyrd, sker ofta en förskjutning mot en ekonomisk förening, som bygger på demokratiska principer och flexibel medlemsbas. Det kan vara en enkel struktur, till exempel ett andelsägt energikooperativ, med fokus på investeringar där ägandet är fördelat på medlemmarna via andelar. Men bygger man mer lokala och komplexa energigemenskaper, måste den juridiska strukturen kompletteras med avtal för att reglera ansvar, fördelning av kostnader och nyttor och användning av energin.

I vissa fall bildas en ekonomisk förening i stället för eller vid sidan av befintliga strukturer, till exempel genom att en ideell förening som använts i uppstartsfasen ersätts, eller genom att den ekonomiska föreningen tar över rollen som huvudorganisation medan andra juridiska enheter (t.ex. aktiebolag) fortsatt hanterar specifika delar av verksamheten.

2.3. Drift och underhåll (förvaltning och utveckling)

Efter etableringen övergår energigemenskapen till löpande drift, där fokus ligger på att producera, använda och eventuellt sälja energi, samt att hantera ekonomi, medlemsrelationer och administration inklusive avräkning av delad el. Regelbundet tekniskt underhåll och uppföljning av anläggningen är avgörande för långsiktig funktion.

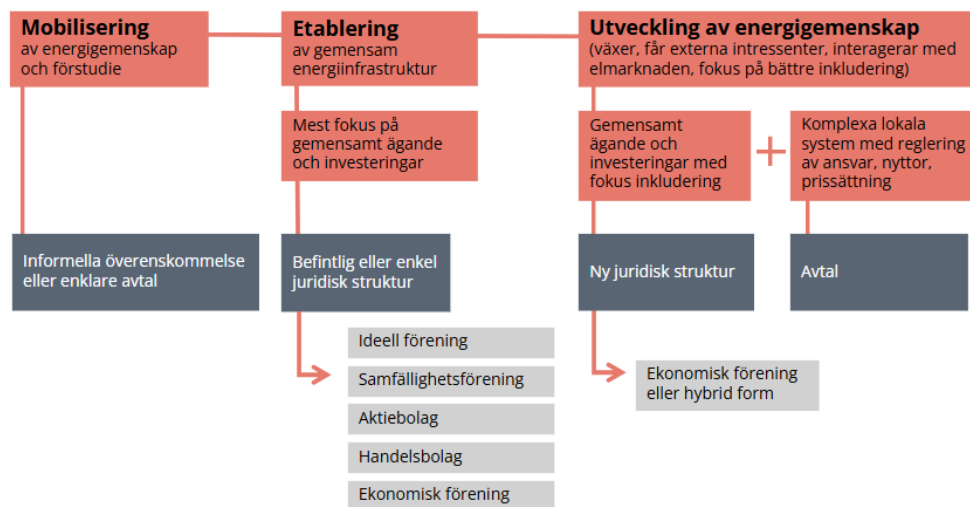
Samtidigt fortsätter utvecklingen: gemenskapen kan växa, integrera ny teknik och etablera samarbeten med externa aktörer eller elmarknader. I denna fas är det vanligt att juridiken kompletteras och justeras löpande för att hantera nya behov kring ansvar, inträde och utträde av deltagare, samt ekonomiska flöden.

I mogna energigemenskaper blir strukturen mer hybrid och använder ofta en kombination av organisationsformer och avtal, där den ekonomiska

föreningen till exempel blir den centrala ramen för medlemsstyrning, medan andra juridiska strukturer stödjer investering, drift och marknadsintegration.

2.4. Avveckling

Avvecklingsfasen innebär att verksamheten avslutas på ett kontrollerat sätt, vilket bör planeras redan i början av projektet. Detta inkluderar att hantera avtal, sälja eller avveckla tekniska tillgångar och fördela ekonomiska resurser mellan medlemmarna. Organisationens lösning formellt upp och slutlig redovisning genomförs. Eftersom energianläggningar ofta har lång livslängd kräver denna fas både teknisk och juridisk planering för att säkerställa en hållbar avslutning. Observera att även själva avvecklingen kan ta relativt lång tid.

3. Regelverk för energigemenskaper

3.1. EU-reglering

EU har infört två begrepp för energigemenskaper: Citizen Energy Community (CEC) och Renewable Energy Community (REC). Båda bygger på samma grundläggande principer. En energigemenskap ska vara en juridisk person där deltagandet är frivilligt och öppet, där medlemmarna har den faktiska kontrollen över verksamheten, och där huvudsyftet är att skapa nytta – miljömässig, social eller ekonomisk – snarare än att maximera vinst.

Skillnaderna mellan formerna gäller främst deras inriktning och vilka aktörer som får delta. En REC är begränsad till förnybar energi och kräver att deltagarna har en lokal koppling till de energiprojekt som ingår i gemenskapen. En CEC däremot är begränsad till el, men saknar krav på geografisk närhet. I båda fallen kan medlemmar bestå av privatpersoner, lokala myndigheter och företag. Möjligheten för ett företag att ingå i gemenskapen är samtidigt begränsad. I en CEC kan i princip alla typer av företag delta, så länge de inte har ett avgörande inflytande över besluten. I en REC riktar sig deltagandet för företag främst till små och mikroföretag, där energiverksamheten inte utgör deras huvudsakliga affärsverksamhet. Detta innebär i praktiken att större eller mer kommersiellt inriktade energiföretag inte kan utgöra kärnan i en sådan gemenskap.

En energigemenskap kan producera, dela, lagra och använda energi. Mycket fokus har senaste tiden lagts på delning av el. Samtidigt är det viktigt att skilja energigemenskaper från själva energidelningen. Energidelning kan ske även utan att man organiserar sig som en energigemenskap. I EU-lagstiftningen definieras detta som gemensam användning av energi mellan så kallade aktiva kunder, det vill säga hushåll, företag eller offentliga aktörer som producerar, lagrar eller använder energi. Denna utveckling gör det möjligt att dela energi mellan olika platser och även utan att vara beroende av en traditionell

elleverantör. Hur detta fungerar i praktiken beror dock på hur varje medlemsstat väljer att implementera reglerna i sin nationella lagstiftning.

3.2. Svensk reglering

I Sverige finns det i dagsläget ingen särskild lagstiftning som reglerar energigemenskaper som en egen juridisk kategori. Begreppet energigemenskap som alltså har introducerats på EU-nivå, har inte översatts till en specifik associationsform i svensk rätt. När Energimarknadsinspektionen utredde förutsättningar för att implementera det så kallade "ren energi för alla paketet" från EU 2019³, där direktiven som berörde energigemenskaper ingick, så föreslogs en definition och att energigemenskaper specifikt skulle vara en ekonomisk förening, men det var ingenting som regeringen tog beslut om. Regeringen menade att det inte förelåg några hinder för energigemenskaper med nuvarande lagstiftning och därmed behövdes ingen ny lag. Både Energimyndigheten⁴ och Energimarknadsinspektionen⁵ har senare föreslagit en definition av praktiska och organisatoriska skäl, men inget har ännu beslutats.

I praktiken uppstår juridiska frågor i flera olika typer av samverkan. Det kan handla om gemensamt ägande av resurser, såsom solcellsanläggningar, batterilager, vindkraftverk, laddinfrastruktur eller lokala energisystem. Det kan också röra aktiviteter som energidelning mellan deltagare, försäljning av el till

³ <https://ei.se/om-oss/publikationer/publikationer/rapporter-och-pm/2020/ren-energi-inom-eu---ett-genomforande-av-fem-rattsakter---ei-r202002>

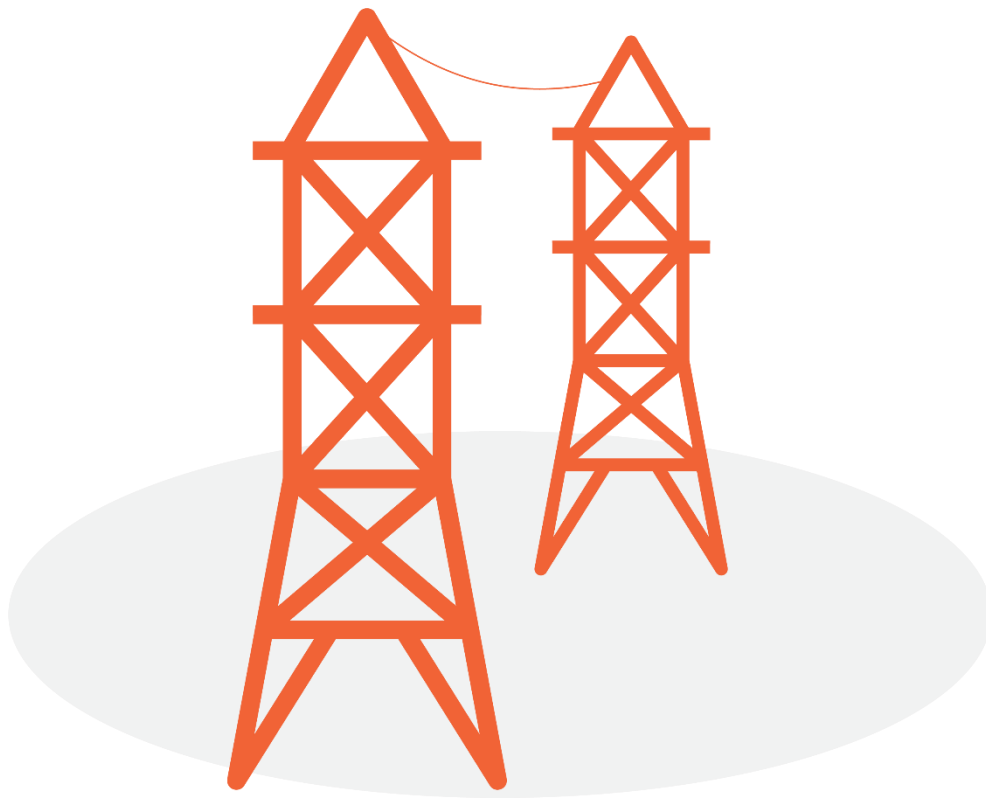
⁴ <https://energimyndigheten.a-w2m.se/System/TemplateView.aspx?p=Arkitektkopia&id=294bae20fa14458da8673d849234874b&q=2024%3A20&lstqty=1>

⁵ <https://ei.se/om-oss/publikationer/publikationer/rapporter-och-pm/2025/energidelning-och-andra-nyheter-till-foljd-av-andringar-i-eus-elmarknadslagstiftning-ei-r202501>

externa parter eller tillhandahållande av olika energitjänster, såsom flexibilitet eller balans. Därtill uppstår juridiska frågor när individuella resurser ska integreras i gemenskapen, till exempel när en medlem vill dela överskottsel från en egen solcellsanläggning med andra deltagare.

Konkret innebär det att alla initiativ som vill organisera en energigemenskap måste göra det inom ramen för de juridiska former för organisation och samägande av energiresurser som redan finns tillgängliga.

För att förstå vilka möjligheter och begränsningar som finns är ellagen⁶ central i detta sammanhang, eftersom den reglerar hur el får produceras, distribueras och säljas, och från och med januari 2027 även delning, och sätter därmed ramarna för vad som faktiskt är möjligt när det gäller aktiviteter och samverkan mellan olika aktörer inom energigemenskapen.

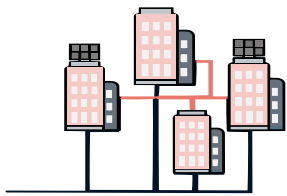
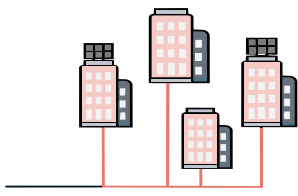
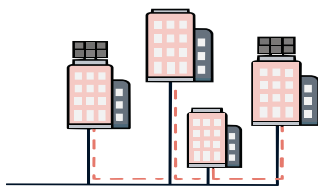
⁶ Ellag (1997:857) med uppdateringar

4. Sverige – ellagen och energidelning

Med begreppet energidelning avses här (och oftast) delning av el.

Det går att dela energi på olika sätt. Nedan ges beskrivningar på tre olika sätt, med en kort notering om hur lagstiftningen ser på detta i dagsläget. Mer fördjupad beskrivning av regelverken följer efter de initiala modellerna.

4.1. Tre olika sätt att dela energi

		
Kompletterande nät	Eget nät	Virtuell delning
• Dra egna, interna elledningar mellan byggnader och fastigheter. • Fastigheter har kvar sina anslutningar till det koncessionspliktiga nätet. • Sedan 2022 tillåtet genom IKN-förordningen (tillägg av 22 c §).	• "Flytta ut" anslutningspunkten genom att ta över eller "leasa" befintligt nät. • Delning i "eget" nät mellan byggnader bakom anslutningspunkten. • Ej tillåtet idag om inte undantagen i IKN-förordningen uppfylls (22 c §) och förutsätter att byggnader tillhör samma fastighet.	• Dela el i det befintliga elnätet. • Sker via avräkning av mätvärden på hur mycket el som matas ut eller in. • För elen som passerar elmätaren behöver det betalas energiskatt och nätagift (även inom samma energigemenskap). • Rent ekonomiskt inte motiverat idag.

4.2. Delning genom kompletterande fysiska nät

Undantag i regler om koncessioner antogs 2022 gällande lågspänningsnät för energidelning mellan fastigheter och beskrivs i ellagen (Förordning (2022:1391)):

22 c § Ett internt lågspänningsnät för överföring av el från en anläggning som producerar el eller från en energilagringsanläggning får, om anläggningen är direkt ansluten till det interna lågspänningsnätet och lågspänningsnätet inte är en luftledning, byggas och användas utan nätkoncession

- 1. inom nätinnehavarens fastighet, och*
- 2. mellan byggnader och anläggningar som var för sig även har en anslutning till en ledning eller det ledningsnät som används med stöd av nätkoncession.*

Det finns ingen tolkningshjälp för vad paragrafen innebär i praktiken. För att få denna hjälp kan man begära ett bindande besked från Energimarknadsinspektionen (Ei). Dessa besked är offentliga så att det går att studera tidigare positiva (och negativa) besked inför en sådan ansökan.

En enkel analys av vilka viktiga beståndsdelar som har gett positiva besked från Energimarknadsinspektionen sammanfattas i följande punkter:

- Det ska framgå att ledningsnätet kommer vara markförlagt.
- Varje fastighet ska ha minst en anslutningspunkt till överliggande nät, vid fastighet med olika skiften verkar det behövas en punkt för varje skifte.
- Ledningsnätet behöver vara internt, dvs användas för eget bruk av den som äger nätet och då behöver således den eller de som äger nätet ha en förbrukning som den kan försörja.

- Överföring för annans räkning får ske om det inte påverkar koncessionsägarens möjligheter att bedriva sin verksamhet, eller ökar kostnaderna för anslutning hos de interna förbrukarna i ledningsnätet.
- Ett ledningsnät över en mellanliggande fastighet är tillåtet om alla andra krav är uppfyllda.

Förslag på organisation runt delningsnätet ges längre fram i guiden. Denna process ska inte blandas ihop med en tillståndprocess, för detta undantag från koncessionspliktiga nät krävs inget tillstånd! Elnätsägaren eller annan kan däremot utmana tillåtligheten och be Ei göra en bedömning (se ovan). Det kan dock krävas andra tillstånd vid exempelvis markförlagda solcellsanläggningar eller andra vanliga typer av bygglov, men detta är inget som denna guide går igenom i detalj, utan hänvisar till andra kunskapskällor för dessa frågor.

4.3. Delning via eget nät

Detta är bara tillåtet på en enskild fastighet och betyder i praktiken att anslutningspunkten görs gemensam för alla byggnader på fastigheten, och kan vara både fastighetsel (den el som används för att driva fastigheten, exempelvis lampor och fläktar i gemensamma utrymmen) och hushålls- eller verksamhetsel (elen som används privat eller i verksamheten såsom kylskåp, datorladdare eller spis). Denna typ av delning kräver ett gemensamt elabonnemang för alla som ska vara med på delningen, och att den som står på abonnemanget hanterar de interna överföringarna på något sätt. Modellen är mycket lik den som används för intern mätning och debitering (IMD) inom många flerbostadshus.

4.4. Delning genom befintliga nät – Virtuell delning

Den 15 juni 2026 röstade riksdagen igenom en förändring i Ellagen som rör energidelning och energigemenskaper⁷. Den nya lagen kommer att gälla från den 1 jan 2027.

I stora drag så står det att energidelning med förnybar el kommer att tillåtas för alla förutsatt att:

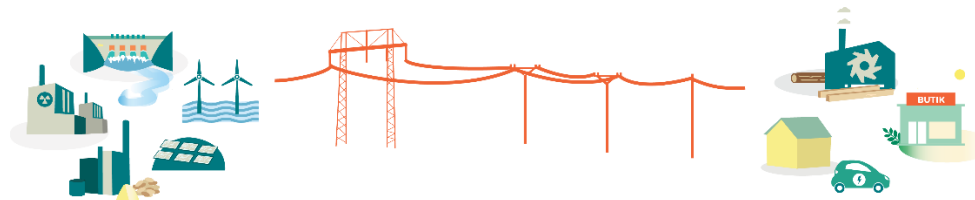
- Aktörer som omsätter verksamhet med över 250 anställda får delta i energidelning men bara om den sammanlagda effekten i det specifika delningsområdet inte överstiger 6 MW. Dessutom ska inte energidelning vara aktörens huvudsakliga område.
- Delningen sker inom ett elprisområde (SE1, SE2, SE3 eller SE4)
- Elanvändaren har ingått ett leveransavtal med elleverantören i uttagspunkten
- Det finns en balansansvarig i den eller de inmatningspunkter som energidelningen avser
- Elanvändarna får inte utsättas för oskäligen villkor från elleverantör, systemansvariga eller marknadsaktörer
- Den delade elen dras av från den totala förbrukningen hos elanvändaren som tar emot den delade elen, av dennes elleverantör. Överföringsavgifter för den delade elen är oförändrade eftersom områdesbegränsningen inte garanterar någon specifik nytta för lokalnätet, och därmed inte bör få någon sänkning som motsvarar minskade överföringskostnader. Regler för skatter och moms ändras

⁷ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/nya-lagar-om-elsystemet_hd01nu25/

inte i sak, och eventuella frågor som uppkommer i tillämpningen ska bedömas utifrån gällande regler i de enskilda fallen.

Med andra ord kan denna delningstyp fungera för ett antal olika fall, såsom mellan närliggande grannar, eller gemensamt vindkraftverk på annan plats inom samma elprisområde. Dock finns inga specifika ekonomiska incitament i den beslutade lagen, vilket i praktiken troligen gör modellen ekonomiskt ointressant då enda besparingen är en möjlighet att köpa själva elen till ett lägre pris (vilket dock innebär att elen inte kan säljas till normalt spotpris hos elhandlaren). Denna eventuella besparing riskerar dessutom att omintetgöras av höjda kostnader för tillkommande administration.

I dagsläget är med andra ord ett kompletterande lågspänningsnät det enda sätt som energigemenskapen kan få skattelättnader och minskade överföringskostnader för delad energi. Dessa fördelar ställs mot kostnaden för det kompletterande elnätet.

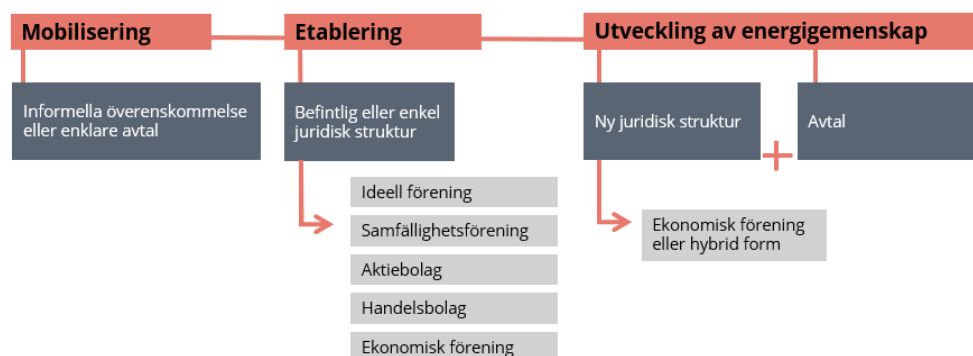

5. Organisationsformer

I EU definieras energigemenskaper explicit som juridiska personer, vilket i praktiken innebär att en energigemenskap alltid måste organiseras i någon form av juridisk enhet, även om formen för denna kan variera beroende på hur enskilda länder beslutar i frågan. Energidelning däremot är en aktivitet och kräver inte i sig någon juridisk organisation.

I Sverige kan man dela energi mellan aktörer utan organisation (reglerat i den nyligen ändrade ellagen) och börja samarbeta med enklare avtal eller informella överenskommelser. I så fall behåller varje aktör sin egen juridiska status och villkoren för delningen behöver följa de beslutade el- och marknadsregler som finns (kring leverantör, balans mm). Dessutom behöver de enskilda aktörerna lösa den administrativa hanteringen av delningen, men detta sker troligtvis genom att ha samma elhandlare som kan lägga till detta på fakturan mot en avgift.

Om energigemenskapen planerar att ha aktiviteter med gemensamt ägande och investeringar krävs en juridisk form. Blir det mer komplexa lokala tekniska system där man också behöver fördela och reglera ansvar, in- eller utträde, nyttor och prissättning behövs även en intern avtalshantering. De vanliga avtalen med nätbolag och energibolag finns såklart också kvar samt eventuellt tillkommande avtal om flexibilitet, aggregering, balanstjänster och andra liknande tjänster.

5.1. Ekonomisk förening

Den ekonomiska föreningen bygger på en demokratisk styrning där grunden är

”en medlem – en röst”, vilket uppfyller och även överträffar EU-kraven på medlemsstyrning. Det innebär att varje medlem har lika inflytande oavsett hur stor ekonomisk insats man har gjort. I kontrast kräver EU endast medlemskontroll och begränsad dominans, men inte nödvändigtvis exakt lika rösträtt per medlem.

Organisationsformen är också flexibel för olika typer av aktiviteter och modeller, och medlemmarna kan vara riktiga personer eller juridiska personer såsom fastighetsbolag eller kommersiella företag, vilket ger utrymme för många olika medlemmar beroende på typen och lokaliseringen av energigemenskapen. En ekonomisk förening kan ha medlemmar från hela landet, och principen är att alla ska vara välkomna att gå med i en ekonomisk förening, men det är möjligt att genom stadgarna begränsa medlemskap till exempelvis en kommun eller område.

En ekonomisk förening ska bedriva ekonomisk verksamhet och medlemmarnas ekonomiska intressen ska främjas. Det behöver vara minst 3 olika medlemmar som kan vara både individer och juridiska personer. Alla medlemmar behöver betala en avgift till föreningen. Styrning, medlemsavgifter, ansvar och aktiviteter regleras sedan av föreningens stadgar som behöver tas fram vid bildandet. Exempel på stadgar för en energigemenskap som ekonomisk förening finns i bilaga 3. Vid bildandet ska även en styrelse om minst tre personer bestämmas, varav en styrelseordförande samt en kassör för föreningen. Dessutom behöver föreningen ha en revisor kopplad till sig. Om inte föreningen anses som stort företag räcker det med att revisorn är kunnig inom redovisning för att godkännas. Den ekonomiska föreningen behöver också registreras vid Bolagsverket inom 6 månader från bildandet och vid registrering blir den

ekonomiska föreningen en juridisk person. Precis som ett företag har den ekonomiska föreningen redovisningsskyldighet och ska betala vinstskatt enligt gällande regler hos Skatteverket.

Medlemmarna ska betala en insats och en eventuell årlig avgift till föreningen som beskrivs i stadgarna. De är inte personligen ansvariga för föreningens eventuella skulder men kan förlora den egna insatsen.

Det finns flera juridiska organisationsformer som kan betraktas som varianter av ekonomiska föreningar, men som samtidigt har särskilda egenskaper eller regler som skiljer dem åt beroende på verksamhet och syfte.

5.1.1. (Energi)kooperativ

Ett (energi) kooperativ är inte en egen juridisk associationsform. Det är en organisationsprincip eller verksamhetsidé men det måste alltid använda en juridisk form. I Sverige är en ekonomisk förening i grunden ett kooperativ, men vissa principer är inbyggda i lagen (medlemsägt, demokratiskt: en medlem = 1 röst, medlemsnytta) och andra aspekter av ett kooperativ är mer frivilliga (t.ex. utbildning, samarbete mellan kooperativ, samhällsansvar). Därför drivs ett kooperativ i Sverige normalt som en ekonomisk förening. Det kan också vara ett aktiebolag, ideell förening, handelsbolag eller annat, men då måste man själv säkerställa de kooperativa principerna.

I princip kan ett energikooperativ bedriva verksamhet inom hela energisektorn: produktion av förnybar energi, tillhandahållande av energieffektivitetstjänster, tjänster inom elektromobilitet, men det vanligaste är att andelsäga produktion från vind och solkraft.

De flesta energikooperativ i Sverige är andelsägda kooperativ, vilket betyder att fokus ligger på investeringar som producerar, lagrar eller distribuerar energi (som sker genom medlemsinsatser), och att ägandet är fördelat på medlemmarna via andelar. Till exempel när du köper 1 andel i en

vindkraftpark eller eget nät, får du rätt till en viss mängd el eller en del av försäljning av tjänster. Men om man till exempel bara delar energi behövs ingen andelsmodell.

Coompanion är en organisation som finns över hela Sverige. De arbetar med att stötta kooperativa företag, bland annat energikooperativ. Inom projektet Framtidskraft har de utvecklat verktyg som energigemenskaper kan använda för att komma i gång. Till exempel finns mall för stadgar⁸

Ett exempel på energikooperativ är Solivind⁹, där medlemmarna kan köpa andelar i de gemensamma sol- och vindkraftsanläggningarna.

5.1.2. Kooperativ hyresrättsförening

En kooperativ hyresrättsförening är en särskild typ av ekonomisk förening med huvudfokus på boende i hyresrätt som regleras i lag. Det är en ekonomisk förening som hyr ut minst tre lägenheter till sina medlemmar. Föreningen är hyresvärd och hyresgästen är medlem i föreningen. Medlemmarna hyr sina bostäder men genom föreningen äger de fastigheten, alternativt förvaltar den för en annan fastighetsägare (t.ex. Riksbyggen), och styr föreningen enligt den kooperativa modellen. Vanligtvis betalar medlemmarna en insats då de flyttar in i lägenheten. Insatsen är ofta lägre än andelsköp till marknadspris i en BRF, och sedan fastställs hyran av föreningen. När medlemmarna flyttar kan de inte sälja den kooperativa hyresrätten, utan den återgår till föreningen, men insatsen återgår till medlemmen som flyttar.

⁸ <https://framtidskraft.coompanion.se/>

⁹ <https://solivind.com/>

Kooperativa hyresrättsföreningar är geografisk begränsade, och oftast utgör föreningen endast en enskild fastighet. Men medlemmar har mer kontroll än i en vanlig hyresrätt, och kan kontrollera installationer och teknik av deras fastighet genom föreningen. Det finns mer fokus på nytta och mindre fokus på vinst/värdeökning än i en BRF och att insatsen är lägre gör att fler kan delta i investeringar (i solceller, lagring, mm).

Rent konkret samlas alla medlemmars anslutningar inklusive själva fastigheten i ett gemensamt abonnemang med en enda anslutningspunkt och fördelas innanför mätaren genom egen undermätning (se exemplet delning med eget nät i tidigare kapitel). Det finns olika sätt att ta betalt för elen hos föreningen, antingen kan den ingå i hyran eller så tillkommer en intern faktura baserat på användningen. Schablonbaserad så kallad "elhyra" är enklast rent administrativt, men kan vara orättvist och ej motivera effektivare förbrukning hos den enskilde, vilket gör att individuell mätning och debitering är att föredra. Ett gemensamt abonnemang gör dock att man låser sig till samma elhandlare, vilket inkräktar på frivillighetsprincipen. Modellen är ändå logisk då egenanvändningen ökar rejält innanför mätaren och möjliggör investeringar i större anläggningar som nyttjar hela tak etc.

Lagnö energigemenskap¹⁰ är exempel på en kooperativ hyresrättsförening.

5.2. Bostadsrättsförening (BRF)

En BRF är en egen juridisk form med egen lag (bostadsrättslagen). Det liknar en ekonomisk förening (medlemsstyrd, en medlem = en röst, styrelse etc.) men där medlemskapet i bostadsrättsföreningen är kopplat till ägande av en bostadsrätt. Styrelsen beslutar vem som får bli medlem och en BRF har egna regler om insatser och avgifter, överlåtelse och boenderättigheter. En BRF

¹⁰ https://leadersormlandskusten.se/projekt/lagno_energigemenskap/

består oftast av ett flerbostadshus, men det kan även omfatta flera byggnader eller ett bostadsområde. En BRF kan fungera som den organisatoriska ramen för energidelning eller en energigemenskap på sin eller sina fastigheter, eftersom föreningen redan samlar fastighetsägandet, medlemmarna och beslutsfattandet i en gemensam struktur. Genom föreningen kan man organisera gemensamma investeringar, och hantera hur den producerade energin används och fördelas mellan medlemmarna inom organisationen. En BRF kan också bli medlem i en annan förening (energigemenskap).

På samma sätt som hos den kooperativa hyresrättsföreningen samlas alla andelsägares abonnemang i samma anslutningspunkt när BRF:en fungerar som en energigemenskap och samma principer gäller för undermätning och debitering¹¹. Sträcker sig BRF:en över flera fastigheter gäller samma regler för energidelning över fastighetsgränser som för andra typer av energigemenskaper.

Det finns många BRF:er som har IMD för el med solceller och ibland även batterier, exempelvis BRF Viva i Göteborg, eller BRF Sjöstaden 2 i Hammarby sjöstad.

5.3. Samfällighet

En samfällighet är en särskild juridisk form som används för att förvalta gemensam egendom eller gemensamma anläggningar som flera fastigheter delar. En samfällighet kan styras antingen genom en samfällighetsförening eller en delägarsamfällighet. I föreningstypen krävs majoritet i föreningen för beslut kring hur gemensamma anläggningar ska förvaltas, medan i delägarsamfällighet krävs det att samtliga är överens. Det är inte ovanligt att en samfällighet förvaltar parkeringsplatser, bryggor, hissar, bredband och

¹¹ i en vanlig BRF som inte är en energigemenskap kan alla enskilda delägare ha sina egna anslutningspunkter och egna elabonnemang

trappor, men även andra grönytor. Det som ligger till grund för vad en samfällighet kan göra med sina gemensamma ytor är anläggningsbeslutet.

En samfällighet är en ekonomisk förening eller delägarförening men medlemmar är inte personer i första hand utan fastigheter. Medlemskap är direkt kopplat till fastighet (inte frivilligt), och rösträtt ska baseras på andelstal. Just att samfälligheten är kopplad till fastigheter gör att organisationen är långsiktig då byte av ägare av fastighet inte påverkar samfälligheten som sådan, utan den nya ägaren blir automatiskt medlem i samfälligheten.

Eftersom det är en juridisk struktur kan en samfällighetsförening fatta beslut om investeringar, äga energiinfrastruktur, som solceller på gemensamma fastigheter, laddinfrastruktur, eget elnät (IKN) eller värmesystem och organisera eller fördela kostnader.

För att bilda eller ombilda (ändra anläggningsbeslutet) en samfällighet krävs en förrättning hos Lantmäteriet. Denna har en avgift som kan vara hög och det är inte säkert att bildningen eller ändringen godkänns.

Å andra sidan kan praxis tillkomma i vissa vanliga ärenden. Exempelvis är det numera vanligt att kunna lägga till elbilsladdning utan ny förrättning om en samfällighet har gemensamma parkeringsytor eller garage eftersom behovet har växt och anses idag vara en del av moderna parkeringsytor. På liknande sätt skulle ett eget nät vid exempelvis en soleanläggning på en gemensam fastighet kunna läggas till anläggningsbeslutet utan ny förrättning, men så är inte fallet i dagsläget.

I Örebro och området Tamarinden har man bildat en samfällighet bestående av 5 olika fastighetsägare som förvaltar både ett IKN-nät för elöverföring i området och ett lågtempererat fjärrvärmenät för värmeöverföring.

5.4. Organisation kring fysiska delningsnät

Det finns inget explicit i lagstiftningen som anger vilken typ av organisation som behöver finnas kring ett IKN-nät. Principen är att nätägaren ska överföra el för egen räkning i första hand, vilket innebär att den som äger nätet också behöver ha någon förbrukning, exempelvis allmän fastighetsel. Vid en enskild fastighet så brukar oftast fastighetsägaren själv äga IKN-nätet medan vid flera fastigheter går det att skapa en gemensamhetsanläggning som förvaltas av en samfällighetsförening eller delägarsamfällighet. För detta krävs en förrättning hos Lantmäteriet vilket kostar en del att utföra¹². Om det bara är två fastigheter så skulle det kunna skapas ett avtalsservitut som genom avtalet ger rätt att ha IKN-nätet på båda fastigheterna och att både härskande och tjänande fastighet får ta del av den överförda elen. Detta kräver ingen förrättning, men det är dock väldigt viktigt att avtalet skrivs på ett sätt som reglerar ansvar, framtida förändringar såsom byte av ägare till fastighet etc. Servitutet följer dock fastigheten oavsett ägare och gäller tills vidare. Ett alternativ till avtalsservitut är officialsservitut som rent juridiskt stärker den härskande parten. Men detta kräver dock en förrättning på samma sätt som för en gemensamhetsanläggning. När det finns en mellanliggande fastighet krävs det också ett servitut. I teorin skulle flera avtalsservitut (med fler fastigheter) kunna utgöra gemensamma servitut och likna en gemensamhetsanläggning, men detta finns det väldigt få exempel på i verkligheten.

¹²

<https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=7439573&fileId=7439586>

5.5. Ideell förening

En ideell förening har som huvudmål att främja medlemmarnas ideella intressen, dvs icke-ekonomiska intressen. Det betyder dock inte att den ideella föreningen inte kan ha ekonomisk verksamhet, och denna är inte heller begränsad i omfattning, utan det betyder att målet aldrig får vara ekonomiskt, utan enbart ideellt. Ett exempel är en idrottsförening som är ideell, där målet är att främja ungdomars intresse och utveckling inom en specifik sport. Detta underlättas genom att föreningen bedriver ekonomisk verksamhet med medlemsavgifter, försäljning av bingoletter etc., så att vinsten kan användas till läger, anställda tränare, nytt material eller redskap.

På liknande sätt skulle en energigemenskap kunna fungera. Själva syftet med energigemenskapen skulle då vara att främja medlemmarnas ideella målsättningar, till exempel samverkan, autonomi, hållbarhet, men att all eventuell vinst från verksamheten återinvesteras i föreningen, tex genom mer solpaneler eller aktiviteter som stärker samverkan av medlemmarna. Dock kan fortfarande priser på elhandel internt sättas av föreningen och därmed kan det fortfarande bli rabatt på överföringar om förningen beslutar detta.

Kraven vid bildandet av en ideell förening är inte reglerat i lag, vilket innebär att praxis råder. För att det ska bli en juridisk person så behöver det finnas stadgar, ett namn, och en styrelse. En ideell förening behöver inte registrera sig vid Bolagsverket så länge den inte har näringsverksamhet.

Då energigemenskaper ofta har till syfte att ge ekonomiska fördelar för sina medlemmar kan det vara värt att noggrant tänka igenom om man vill ha just en ideell förening för en operativ energigemenskap. Dock finns det exempel på ideella föreningar som bildats i ett första steg, då syftet egentligen mest är att undersöka förutsättningarna för att starta en energigemenskap och börja engagera närboende och potentiella medlemmar i gemensamma energifrågor. Då organisationen är enklare rent administrativt är det ett väldigt snabbt sätt att bilda en struktur som inte behöver kosta något alls. I ett senare skede när

de intresserade har tagit fram en struktur för den färdiga energigemenskapen inklusive investeringar och en affärsmodell för kostnader och intäkter, kan man enkelt bilda en ny ekonomisk förening runt den färdiga energigemenskapen. Det går inte att ombilda en ideell förening till ekonomisk förening utan det behöver bildas en ny sådan.

Malmö Energigemenskap är en ideell förening.

5.6. Aktiebolag

Ett aktiebolag (AB) är en typ av företag (juridisk person) där ägare har begränsat ansvar. Företaget ansvarar för sina skulder och (aktie)ägarna riskerar bara kapital de har satsat. Det behövs ett aktiekapital om minst 25000 SEK vid startande av ett AB, en styrelse, minst en ägare, stiftelseurkund och bolagsordning samt registrering hos Bolagsverket.

Ett aktiebolag kan i princip vara en energigemenskap i Sverige. Enligt kraven i EU-direktiven ska en energigemenskap inte ha vinstmaximering som huvudsakligt syfte, och vara kontrollerad av medlemmar/aktörer. Såsom ett aktiebolag normalt verkar är det kapitalstyrt och drivs för att skapa vinst till ägarna, vilka inte behöver vara samma personer som de aktiva inom bolaget. Det går att reglera ett aktiebolag så att de som bedriver verksamheten också delar på ägandet. Vidare kan kooperativa principer läggas till i bolagsordningen (som hos vissa andelskooperativ). Man kan även begränsa rösträtt (trots olika fördelning i ägande), ange att bolaget ska skapa lokal nytta eller se till att vinster återinvesteras eller fördelas rättvist. Detta kräver en aktiv design och det är viktigt att vara detaljerad och noggrann i juridiken för en sådan organisation.

Det kan vara intressant att ha ett aktiebolag när det gäller stora investeringar, eller när företag är centrala aktörer (för att de är mer vana vid en bolagsstruktur och tydlig ansvarsfördelning), och när ansvar är begränsat. Banker är mer vana att låna ut pengar till aktiebolag, men det krävs

fortfarande säkerheter och kreditvärdighet oavsett organisationstyp. En fördel med aktiebolag är att det finns ett registrerat kapital som ligger till grund för bankernas kreditvärdighet. En ekonomisk förening kan inte bedömas på samma sätt då den saknar aktiekapital.

5.7. Handelsbolag

Ett handelsbolag är en företagsform där minst två personer eller företag driver verksamhet tillsammans. Det regleras genom ett bolagsavtal, med stor frihet att bestämma vinstdelning eller ansvarsfördelning. Det är enkelt att starta (inget krav på kapital) och har en flexibel struktur.

Det fungerar som energigemenskap om ett fåtal aktörer samarbetar, till exempel ett företag, ett fastighetsbolag och en partner, för att investera och driva ett energisystem gemensamt. Man är personlig ansvarig, vilket innebär en stor risk. Det är svårt att ta in många medlemmar. En hög risk vid stora investeringar kan fungera i en kontext där parterna i fråga har hög tillit till varandra. Ett handelsbolag är ingen organisationsform som rekommenderas för en energigemenskap.

5.8. Hybridmodeller

Ofta används kombinationer av olika organisationsformer, eftersom olika aktiviteter – som investering, drift, medlemsstyrning och energidelning – har olika juridiska och ekonomiska krav. Nedan är ett par exempel på hur detta kan se ut, men egentligen är det bara kreativiteten som sätter gränserna för hur dessa hybridmodeller kan sättas samman, och vad som anses vara rimligt i en lokal kontext.

Ett exempel är att invånare organiserar sig i en ekonomisk förening, vilken tar hand om medlemmar, beslutsfattande och styrning. Föreningen bildar eller äger ett AB som investerar i en energianläggning och driver verksamheten

(säljer el eller tjänster). Ett annat exempel är en samfällighetsförening som äger gemensam infrastruktur (IKN-nät) och som kompletteras med en ekonomisk förening för investeringar och energiverksamhet.

Ibland är det skatteregler som påverkar val av modellen. Till exempel kan flera fastighetsägare göra investeringar själva för att därigenom ha rätt till avdrag på moms, men därefter kan den installerade anläggningen övergå till en gemensam förening (till exempel samfällighetsförening).

Det kan också vara en ekonomisk förening som organiserar gemenskapen (så som exemplet ovan) så att medlemmarna behåller den faktiska kontrollen, men att de har avtal med externa aktörer för att till exempel driva aktiviteterna inom energigemenskapen (drift av IKN nät, aggregering av lokala energiresurser för stödtjänster, intern handel inom energigemenskapen etc). På detta vis blir det nödvändiga arbetet inom gemenskapen begränsat till organisatorisk praxis och beslutsfattande.

5.9. Sammanfattning organisationsformer

Fördelar	Nackdelar	Gemensamma investeringar	Lokal koppling (geografisk begränsat)	Demokratisk styrning, medlemsägd, medlemsnytta	Medlemmar (personer, företag, kommuner)
0. Ingen organisation (avtal för virtuell delning)					
Enkel struktur. I mobiliseringsfas.	Egen administrativ hantering	Inte vanligt	Nej	Nej	Alla
1. Ekonomisk förening					
Demokratiskt styrd enligt EU principer. Inget personligt ansvar.	Kreditvärdighet vid stora investeringar och låneförfrågningar.	Ja	Behövs inte men kan begränsas i stadgar.	Ja	Alla (minst 3)
1.1 (Energi)kooperativ/andelsägda kooperativ					
Enkel befintlig struktur för att dela i stora investeringar	Kräver bra avtal med elhandlare	Ja, i hela landet.	Ofta inte.	Ja (om det är en ekonomisk förening).	Alla.
1.2 Kooperativ hyresrättsförening					
Hyresgäster har mer kontroll än i vanlig hyresrätt, fokus på lokal nytta.	Begränsat i medlemskap	Ja, oftast i fastigheten	Begränsat till lägenheter i hyresrättsförening, oftast 1 fastighet	Ja.	Bara hyresgäster (personer)
2. Bostadsrättsförening					
Befintlig struktur, enkel för att börja samarbete mellan personer i en BRF.	Begränsat i medlemskap	Ja, oftast i fastigheten	Begränsat till 1 fastighet eller flerbostadshus	Ja	Bara ägare av bostadsrätt (personer)

				Demokratisk styrning, medlemsägd, medlemsnytta	Medlemmar (personer, företag, kommuner)
Fördelar	Nackdelar	Gemensamma investeringar	Lokal koppling (geografisk begränsat)		
3. Samfällighetsförening					
Befintlig struktur, enkel för att börja samarbete mellan fastigheter. Praktiskt för att förvalta gemensam IKN-nät.	Inte demokratiskt, personer kan inte vara med.	Ja	Ja	Nej	Bara lokala fastigheter
4. Ideell förening					
Lätt att starta upp. Kan funka bra i mobiliseringsfas.	Ingen direkt ekonomisk fördel till medlemmar.	Oftast inte	Beror på	Ja	Ja
5. Aktiebolag					
Mer vanligt hos företag, därför ibland enklare att starta EG som AB. Kan vara fördel vid större investeringar.	Startkapital behövs. Kapitalstyrt. Medlemmar ej nödvändigtvis ägare.	Ja, ofta stora investeringar (med begränsat ansvar)	Nej	I princip inte, men möjligt genom egen design.	Minst 1 ägare. Begränsat för kommuner.
6. Handelsbolag					
Enkelt att starta (inget startkapital)	Personligt ansvar. Oftast bara fåtal aktörer.	Ja	Behövs inte men typisk för en lokal industripark.	Nej	Minst 2 personer eller företag. Begränsat för kommuner.

6. Bilaga 1: Business Model Canvas exempel

6.1. Virtuellt affärsmodell:

 NYCKELPARTNERS (och deras roll) • Elhandlare • Aggregatörer • Nätägare • Plattformar • Energigemenskaper • Myndigheter	 NYCKELAKTIVITETER • Mätning & avräkning • Energifördelning • Flexibilitetsstyrning • Datadelning • Kundhantering • Cybersäkerhet	 VÄRDEERBJUDANDE Kundvärde: • Lägre kostnader • Lokal energi • Kontroll Nätvärde: • Minskade toppar • Flexibilitet • Effektivare nät Systemvärde: • Robusthet • Förnybar integration • Minskade investeringar
 NYCKELRESURSER • Digital plattform • Timdata • AI/styrning • Juridiska avtal • IT-kompetens	 GOVERNANCE & ORGANISATION • Vem äger? • Hur styrs systemet? • Ansvar & risk • Transparens • Incitament	 KUNDER & DELTAGARE • Hushåll • Fastighetsägare • BRP • Industriområden • Kommuner
 INTÄKTSSTRÖMMAR • Delning av solel • Flexibilitetstjänster • Energihandel • Lägre effekttariffer • Minskade elkostnader	 KOSTNADSSTRUKTUR • Plattform & drift • Mätning & avräkning • Administration • Juridik & avtal • Nätavgifter	 REGELVERK & RISKER • Energiskatt & moms • Roller på elmarknaden • Otydlig lagstiftning • Teknisk integration • Deltagaracceptans
 SKALBARHET • Kan fler deltagare ansluta? • Fungerar modellen nationellt? • Begränsningar i marknadsdesign eller IT?		 UTMANINGAR Otydlig lagstiftning kring energidelning Svårigheter med datadelning och integration mellan olika system Höga initiala investeringskostnader Begränsat deltagarengagemang eller låg kundacceptans Osäkerhet kring affärsmodell och långsiktig lönsamhet Brist på standardiserade lösningar och marknadsstrukturer Cybersäkerhet och hantering av känslig energidata Begränsningar i elnätets kapacitet och flexibilitet
 KPI:er (De KPI:er som används i er energigemenskap) – exempel • Andel lokalt delad energi (%), Minskning av effekttoppar (%), Minskade elkostnader för deltagare (SEK/år) • Självförsörjningsgrad (%), CO₂-reduktion (kg eller ton/år), Antal anslutna deltagare • Flexibilitetskapacitet (kW/MW), Kundnöjdhet/deltagarengagemang, Tillgänglighet och driftsäkerhet i systemet (%) • Intäkter från flexibilitets- eller energitjänster (SEK/år), Antal juridiska eller regulatoriska hinder identifierade • Grad av lokal samverkan mellan aktörer, Antal informations- eller dialogmöten, Antal nya lokala samarbeten eller initiativ		

6.2. Fysisk delningsmodell:

 NYCKELPARTNERS (och deras roll)	 NYCKELAKTIVITETER • Lokal energidelning • Mätning & avräkning • Styrning av energi • Drift & underhåll • Flexibilitetsstyrning	 VÄRDEERBJUDANDE Kundvärde: • Lägre elkostnader • Lokal självförsörjning • Ökad kontroll Nätvärde: • Minskade effekttoppar • Bättre nätutnyttjande • Minskad belastning Systemvärde: • Flexibilitet • Robusthet • Minskade nätinvesteringar
 NYCKELRESURSER • Lokalt nät (IKN) • Solel & batterier • Mätdata • Energistyrssystem • Juridiska avtal	 GOVERNANCE & ORGANISATION • Vem äger IKN? • Hur fattas beslut? • Ansvar & risk • Transparens • Incitament mellan aktörer	 KUNDER & DELTAGARE • Hushåll • Fastighetsägare • BRF • Industriområden • Lokala energigemenskaper
 INTÄKTSSTRÖMMAR • Delning av lokal solel • Minskade nätkostnader • Lägre effekttariffer • Flexibilitetstjänster	 KOSTNADSSTRUKTUR • Infrastruktur & kablage • Drift & underhåll • Mätning & styrning • Juridik & administration	 REGELVERK & RISKER • IKN-gränser • Energiskatt & moms • Otydlig lagstiftning • Skalbarhetsproblem • Teknisk integration
 SKALBARHET • Kan fler deltagare ansluta? • Fungerar modellen nationellt? • Begränsningar i marknadsdesign eller IT?		 UTMANINGAR Otydlig lagstiftning kring energidelning Svårigheter med datadelning och integration mellan olika system Höga initiala investeringskostnader Begränsat deltagarengagemang eller låg kundacceptans Osäkerhet kring affärsmodell och långsiktig lönsamhet Brist på standardiserade lösningar och marknadsstrukturer Cybersäkerhet och hantering av känslig energidata Begränsningar i elnätets kapacitet och flexibilitet
 KPI:er (De KPI:er som används i er energigemenskap)– exempel • Andel lokalt delad energi (%), Minskning av effekttoppar (%), Minskade elkostnader för deltagare (SEK/år) • Självförsörjningsgrad (%), CO₂-reduktion (kg eller ton/år), Antal anslutna deltagare • Flexibilitetskapacitet (kW/MW), Kundnöjdhet/deltagarengagemang, Tillgänglighet och driftsäkerhet i systemet (%) • Intäkter från flexibilitets- eller energitjänster (SEK/år), Antal juridiska eller regulatoriska hinder identifierade • Grad av lokal samverkan mellan aktörer, Antal informations- eller dialogmöten, Antal nya lokala samarbeten eller initiativ		

7. Bilaga 2: Exempel på föreningsstadgar energigemenskaper

Stadgar för den ideella föreningen Malmö Energigemenskap

Malmö, Organisationsnummer: XXXXXX-XXXX - Antagna: 2026-XX-XX

§1. Föreningen namn och säte

Föreningens namn är Malmö Energigemenskap och har sitt säte i Malmö stad.

§2. Syfte, mål och uppgift

Föreningens syfte är att verka för en rättvis och inkluderande klimatomställning, stärka lokal energiförsörjning samt bidra till ett demokratiskt, tryggt och energieffektivt energisystem.

Föreningens ändamål är att främja en medborgardriven utveckling av energisystemet genom gemensamt ägande och medlemsinflytande i lokal energiinfrastuktur för produktion, lagring och delning av förnybar energi.

Föreningen ska även främja lokal ekonomisk utveckling genom gemensam finansiering och återinvestering av överskott i lokala behov, samt genom folkbildning stärka kunskap, delaktighet och handlingskraft i energi- och klimatfrågor.

§3. Beslutande organ

Föreningens beslutande organ är årsmöte, extra årsmöte och styrelsen.

§4. Stadgeändring

För ändring av stadgar krävs beslut på två följande årsmöten, varav ett kan vara extra årsmöte, med minst en månads mellanrum, med minst 2/3 av antalet avgivna röster. Förslag till ändring av stadgarna får skriftligen avges av såväl medlem som styrelsen.

§5. Upplösning av föreningen

För upplösning av föreningen krävs beslut av årsmöte med minst 2/3 av angivna antal röster på två av varandra följande årsmöte eller extra årsmöte. I beslut om upplösning av föreningen skall föreningens evt. tillgångar användas ändamålsenligt enligt §2 och beslutas enligt samma princip som ovan.

§6. Verksamhetsår och Räkenskapsår

Verksamhetsår och Räkenskapsår är 1 januari - 31 december.

§7. Föreningens Medlemmar

Föreningen är öppen för alla, som delar föreningens målsättning enl. §2 och följer dess stadgar. Medlem i föreningen: har rätt att delta i föreningens sammankomster, har rätt till information om föreningens angelägenheter, har inte rätt till del av föreningens behållning eller egendom vid upplösning av föreningen. Kostnad för medlemskap beslutas av årsmötet. Medlem blir man genom att erlagga medlemsavgiften. För att vara röstberättigad medlem på föreningens årsmöte eller extra årsmöte skall medlemskapet anmälas senast 14 dagar innan årsmötet eller det extra årsmötet.

Medlem kan uteslutas om denne motarbetar föreningens verksamhet, syfte eller ändamål. I sådant fall meddelar styrelsen omedelbart medlemmen, skriftligen.

§8. Årsmöte och Extra årsmöte

Årsmötet, är föreningens högsta beslutande organ, hålls före aprils månads utgång. Kallelse till årsmötet skall tillkännages av styrelsen senast två veckor före utsatt datum. Både kallelse och själva mötet kan ske fysiskt och/eller digitalt. Vid förslag av väsentlig betydelse för föreningen skall det framgå av kallelsen. Alla medlemmar får ge förslag på vad som skall behandlas på årsmötet. Alla medlemmar har röst-, yttrande- och förslagsrätt på mötet - digitalt, fysiskt närvarande eller via ombud/fullmakt. Årsmöteshandlingar ska finnas tillgängliga för medlemmar senast en vecka innan utlyst årsmöte och medlemmars motioner samt förslag som kräver beslut på årsmötet eller extra årsmöte skall finnas tillgängliga till styrelsen senast 7 dagar innan årsmötet, men kan skickas in löpande under året. Inget utöver det som finns i kallelsen får tas upp och beslutas på årsmötet.

Årsmötet är beslutsfälligt med det antal röstberättigade medlemmar som är närvarande på mötet.

Beslut fattas med acklamation eller, om medlem begär det, genom votering. Vid votering gäller att sakfrågor avgörs med absolut majoritet, dvs. mer än hälften av de avgivna rösterna. Val avgörs med relativ majoritet, dvs. den eller de som fått flest röster är valda. Vid lika röstetal i sakfrågor har mötesordföranden utslagsröst. Vid lika röstetal i val ska lotten avgöra, om inte årsmötet beslutar annat.

Beslut bekräftas med klubbslag.

Styrelsen kan kalla medlemmar till Extra årsmöte enligt ovan eller när en revisor eller minst 20 % av föreningens röstberättigade medlemmar begär det. Vid extra årsmöte får endast det som föranlett mötet upptas till behandling.

§9. Styrelsen

Styrelsen skall inom ramen för föreningens stadgar svara för dess verksamhet enligt fastställda planer och beslut. Dessutom skall styrelsen planera, leda och fördela arbetsuppgifter inom föreningen. Styrelsen ansvarar också för att föreningsmedel förvaltas ändamålsenligt. Styrelsen konstituerar sig efter årsmöte eller extra årsmöte. Styrelsen består av ordföranden + 3-9 ledamöter. Styrelsen kan också adjungera personer till sina möten. Styrelsen sammanträder vid behov och det är ordförande som kallar in till möte. Protokoll skall föras, justeras och arkiveras. Föreningens firmatecknare beslutas av styrelsen på dess konstituerande möte.

§10. Valbarhet.

Valbar till styrelsen är röstberättigad medlem i föreningen som fyllt 18 år och som i förväg skriftligen presenterat sig som kandidat till valberedningen, minst 7 dagar före utlyst årsmöte eller extra årsmöte. Valberedningen har till uppgift att redovisa olika kandidater för årsmötet, om förslag inkommit enligt ovan. Valberedningen väljs av medlemmar på sittande årsmöte.

§11. Ärenden vid årsmötet

Vid årsmötet skall följande behandlas och protokollföras.

1. Välkomst
2. Fastställande av röstlängd för mötet (vem som har rösträtt)
3. Godkännande av dagordning
4. Val av mötesordförande, -sekreterare och -protokolljusterare
5. Fråga om mötet har utlysts enligt stadgarna
6. Styrelsens verksamhets- och förvaltningsberättelse för det senaste verksamhetsåret, inkl räkenskaper
7. Revisorns berättelse över styrelsens förvaltning under det senaste verksamhets-/räkenskapsåret
8. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
9. Fastställande av verksamhetsplan samt budget för kommande verksamhets-/räkenskapsår
10. Fastställande av medlemsavgift
11. Val av styrelseledamöter: Föreningens ordförande (1 år), Övriga ledamöter i styrelsen (2 år, växelvis), revisorer och valberedning
12. Behandling av styrelsens förslag och medlemmars motioner
13. Mötets avslutande

§12. Valberedningen

Valberedningen består av minst en ledamot, vald av årsmötet. I de fall det uppstår behov av fler ledamöter, skall årsmötet utse en av dessa till sammankallande. Valberedningen sammanträder vid behov.

§13. Revisorer

Revisorer har rätt att fortlöpande ta del av föreningens räkenskaper, årsmötes- och styrelseprotokoll, samt övriga handlingar. Revisor skall granska styrelsens förvaltning och räkenskaper för det senaste verksamhetsåret, i lämplig tid för att till styrelsen överlämna en revisionsberättelse, senast 2 veckor före årsmötet. Revisorer utses vid årsmötet.

Energigemenskap Hammarby Sjöstad ek. för.

Stadgar

(Antagna 2023-10-02)

§ 1 Föreningens namn

Föreningens firma är Energigemenskap Hammarby Sjöstad ek. för.
The name of the association is Energy Community Hammarby Sjöstad economic association.

§ 2 Ändamål

Föreningen har till ändamål att genom samarbete mellan medlemmarna tillhandahålla produktion, handel, delning av förnybar energi och laddningstjänster för elfordon och på så sätt skapa ekonomiskt utbyte samt miljömässiga eller sociala gemenskapsfördelar för sina medlemmar och det lokala område där den verkar. Medlemmarna ska genom att ta fram historiska data och regelbundet tillhandahålla kvalitetssäkrad data skapa ekonomiskt utbyte för varandra och föreningen.

§ 3

All försäljning av lokalt producerad el eller värme sker inom gemenskapen, gemensamt skapade nyttor för energisystemet såsom flexibilitetstjänster eller begränsning av effekt kan tillhandahållas aktörer på energimarknaden mot ersättning.

§ 4 Säte

Styrelsen ska ha sitt säte i Stockholm.

§ 5 Medlemskap

Till medlem i föreningen antas den som kan förväntas följa föreningens stadgar och beslut, bidra till fullföljandet av ändamålet med föreningen samt har sin verksamhet inom begränsat geografiskt område/Hammarby Sjöstad. Medlemmarna ska genom produktion, handel, delning av förnybar energi och laddningstjänster för elfordon skapa ekonomisk utbyte. Föreningen får endast anta juridisk person, såsom bostadsrättsföreningar och företag som medlem. Ansökan om inträde och utträde skall ske skriftligt hos styrelsen som sedan beslutar om medlemskap. Vid uppsägning på egen begäran ska detta ske minst två månader innan aktuellt räkenskapsårs utgång.

§ 6 Medlemsinsats

Insatsens storlek är lika stor för alla medlemmar och fastställs av föreningsstämman. Insatsen är satt till 4 000 kronor. Insats ska betalas till föreningens konto senast 30 dagar efter inträde i föreningen. En insats återbetalas endast i de fall som sägs i lagen om ekonomisk förening.

§ 7 Medlemsavgift

Medlemsavgiften beslutas av föreningsstämman och är 1 000 kronor per år. Medlemsavgift betalas på det sätt som och inom den tid som styrelsen bestämmer.

§ 8 Styrelsen

Styrelsen skall bestå av fem-sju stämموvalda ledamöter och inga suppleanter. Mandattiden för dessa är tvåårig och halva antalet väljs årligen på föreningsstämman. Styrelsens ledamöter tecknar firma två i förening.

§ 9 Revisorer

Revisorena skall vara två, varav en skall vara auktoriserad.

§ 10 Räkenskapsår

Föreningens räkenskaper skall omfatta 1 januari–31 december.

§ 11 Kommunikation mellan föreningen och dess medlemmar

Då föreningens medlemmar utgörs av juridiska personer måste kommunikationsvägar fastställas och upprätthållas över tid. Medlem ska till föreningen anmäla minst två kontaktpersoner, förslagsvis ordförande och energiansvarig, och all formell kommunikation från föreningens till dess medlemmar ska ske till dessa utsedda kontaktpersoner.

§ 12 Uppsägning & uteslutning av medlemskap

Medlem äger genom till styrelsen ställd skriftlig anmälan rätt att utträda ur föreningen. Uppsägningen ska ha kommit in till föreningen senast en månad före utgången av det räkenskapsår som medlemmen avser att medlemskapet ska upphöra. En medlem som bryter mot stadgarna eller som uppenbarligen skadar föreningen eller motarbetar dess intressen eller ändamål kan av styrelsen uteslutas ur föreningen. En utesluten medlem kan hänskjuta frågan om uteslutning till föreningsstämman, genom att anmäla detta till styrelsen inom en månad från det att meddelandet om uteslutningen skickades till medlemmen. Medlem skall reglera alla ekonomiska mellanhavanden till föreningen innan utträde.

§ 13 Överskott och vinstutdelning

Överskott på föreningens verksamhet skall fördelas efter beslut på föreningsstämman. Vinstutdelning kan göras efter att lagenlig avsättning till reservfond gjorts. Vinst fördelas lika mellan medlemmarna. Styrelsen ska i samband med kallelsen skicka ut ett förslag på vinstutdelning som säkrar föreningens ekonomiska stabilitet.

§ 14 Kallelse föreningsstämma

Kallelse till föreningsstämma skall ske genom via e-post. Kallelse sker tidigast sex veckor och senast två veckor före ordinarie och senast två veckor före extra stämma. Medlem får deltaga genom ombud. Ombudet ska ha en skriftlig, daterad fullmakt som är giltig högst ett år. En medlem en röst och enkel majoritet på en stämma gäller vid omröstning förutom vid ändring av föreningens stadgar då det krävs att 2/3-delar av de röstande på två på varandra följande stämmor stödjer ändringen.

Föreningsstämman ska hållas på den ort där styrelsen har sitt säte alternativt på annan av styrelsen anvisad ort inom föreningens geografiska verksamhetsområde i Sverige.

§ 15 Dagordning föreningsstämma

Ordinarie föreningsstämma hålls en gång om året senast under maj månad. På ordinarie föreningsstämma skall följande dagordning följas:

1. Stämmans öppnande.
2. Upprättande och godkännande av röstlängd.
3. Val av ordförande och ordförandens val av sekreterare vid stämman.
4. Val av justeringsmän att jämte ordföranden justera protokollet.
5. Fråga om stämman blivit behörigen sammankallad.
6. Framläggande av årsredovisning.
7. Framläggande av revisoremas berättelse.
8. Beslut om fastställande av resultaträkningen och balansräkningen.
9. Beslut angående dispositioner av föreningens överskott eller förlust enligt den fastställda balansräkningen.
10. Beslut om vinstutdelning till medlemmar.
11. Fastställande av årlig medlemsavgift.
12. Fastställande av insats för nya medlemmar.
13. Beslut om ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna.

14. Fastställande av arvoden åt styrelsen och revisorerna.
15. Val av styrelse, revisorer samt valberedning.
16. Övriga ärenden som ankommer på stämman enligt föreningslagen eller föreningens stadgar. Medlem som önskar få ärende behandlat vid ordinarie föreningsstämma skall skriftligen framställa yrkande därom hos styrelsen senast tre veckor före stämmans hållande.

§ 16 Extra föreningsstämma

Styrelsen äger, när den finner lämpligt, kalla medlemmarna till extra föreningsstämma. Extra föreningsstämma skall av styrelsen utlysas då revisorerna eller minst en tiondel av samtliga röstberättigade skriftligen med angivande av skälet till inkallande av extra föreningsstämma.

§ 17

Vid föreningens upplösning skall de behållna tillgångarna fördelas mellan medlemmarna i förhållande till inbetald medlemsinsats.

§ 18

Tvister mellan föreningen och styrelsen eller ledamot därav eller föreningsmedlem skall hänskjutas till avgörande av skiljemän.

§ 19

I allt vad ovan icke stadgas skall gälla lag om ekonomiska föreningar.